

**PIERRE
JARAWAN
DE GELUKS
BRENGER**

Vertaling Jeannet Dekker

HarperCollins

Voor het papieren boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC® om verantwoord bosbeheer te waarborgen.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam

Copyright © 2025 Piper Verlag GmbH, München

Oorspronkelijke titel: *Frau Im Mond*

Copyright Nederlandse vertaling: © 2025 HarperCollins Holland

Vertaling: Jeannet Dekker

Omslagontwerp: zero-media.net, München

Omslagbeeld: de afbeelding van de raket komt uit de film *The Lebanese Rocket Society: The strange tale of the Lebanese space adventure* van Joana Hadjithomas en Khalil Joreige; ilbusca / Getty Images en FinePic®, München

Omslagbewerking: Villa Grafica

Foto auteur: © Maximilian Heinrich

Zetwerk: Mat-Zet B.V.

Druk: ScandBook UAB, Lithuania, met gebruik van 100% groene stroom

ISBN 978 94 027 1904 8

ISBN 978 94 027 7585 3 (e-book)

NUR 302

Eerste druk oktober 2025

Originele uitgave verschenen bij Berlin Verlag, München, Duitsland.

Dit werk kwam tot stand met behulp van een beurs van het Duitse Literatuurfonds en het Beierse ministerie van Wetenschap en Kunst. De auteur bedankt hen voor hun steun.

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.

* en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met * zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Elk ongeoorloofd gebruik van deze publicatie om generatieve kunstmatige-intelligentietechnologieën (AI-technologieën) te trainen is uitdrukkelijk verboden. De exclusieve rechten van de auteur en de uitgever worden hierbij niet beperkt. HarperCollins maakt tevens gebruik van de rechten onder Artikel 4(3) van de Digital Single Market Directive 2019/79 en het uitvoeren van tekst- en datamining op deze publicatie is niet toegestaan.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

Vijftig

Het verhaal zoals ik het ken, gaat als volgt: toen Dana, onze moeder, op de veerboot naar Longueuil tussen twee bruggen twee kinderen baarde, beklom onze grootvader Maroun een paar kilometer verderop de brandtrap van de seniorenresidentie New Hope om een raket aan te steken. Dana droeg bij die gelegenheid een trouwjurk, grootvader zijn beste pak en een hoed. Er is een polaroidfoto, gemaakt door Jules, onze vader. De foto, amper vergeeld, laat Dana zien op het dek, vlak na de bevalling. Van grootvader is er ook een foto. Die staat op bladzijde elf van de *Montreal Gazette* van 5 augustus 1986 en laat hem zien op het moment van zijn arrestatie.

Onze ouders waren die zomer allebei vierendertig jaar oud en tot onbegrip van de complete familie- en vriendenkring nog steeds niet getrouwd. Tantes, neven en nichten namen hen tijdens theekransjes, wandelingen langs de rivier en zelfs tijdens spontane ontmoetingen in de supermarkt apart om te vragen wanneer het nu eindelijk ging gebeuren. En dat terwijl Dana en Jules zelfs de hoopvolste romanticus nagenoeg geen reden tot optimisme gaven. Tijdens de vijftien maanden die hun relatie inmiddels duurde, hadden ze het gepresteerd om drie keer te verhuizen, twee keer uit elkaar te gaan en één keer zwanger te worden. Het leek alsof Amor die twee voor elkaar had bestemd, maar zijn pijl straalbezopen had afgeschoten. Hoewel slechts weinig relaties op zo'n knetterende ondergang af leken te stevenen als in deze verhouding het geval was, bleven hun familie en vrienden hen met vragen over een huwelijk bestoken. Niet zonder reden: Dana en Jules waren pas laat een stel geworden, maar ze kenden elkaar al veel langer. In hun kindertijd hadden ze onder het toezicht oog van dezelfde familieleden op de binnenplaatsen van de wijk Saint-Laurent gespeeld. Toen ze zeven jaar oud waren, scheidden hun we-

gen zich, of beter: werden ze van elkaar gescheiden. En toen ze elkaar halverwege de jaren tachtig op een winderige straathoek weer tegen het lijf liepen, waren ze allebei met een ander verloofd. In de ogen van hun naasten bood hun verbintenis zoveel misgelopen filmwaardige gelegenheden dat, toen Dana en Jules dan eindelijk een relatie hadden, een snel huwelijk vrijwel de enige manier leek om te voorkomen dat ze opnieuw uit elkaar zouden gaan.

Wanneer onze ouders ons erover vertelden, klonk dat allemaal – dat van dat aanzoek, er ja op zeggen en het plannen – erg doelmatig en niet spectaculair. Ze waren allebei in Montréal geboren, ze hadden niet die neiging tot overdrijven die bij hun voorouders in de genen had gezeten en waarvan wordt beweerd dat die soms een generatie overslaat.

‘Om de een of andere reden kon het ons niet schelen wat toen normaal was,’ vertelde moeder ons. Of ze zei: ‘Ik was zwanger. Het was gewoon verstandig.’

Wanneer we het aan vader vroegen, zei die alleen maar: ‘Ik denk dat we eerst onze draai moesten zien te vinden.’

Het doet er niet toe wat Dana en Jules ertoe bracht om te trouwen: dat ze 4 augustus als datum kozen, is een van die toevalligheden die de basis vormen van alle goede verhalen.

‘Het leek wel alsof heel Montréal van plan was om op die dag te trouwen,’ vertelde moeder. Ze leek het na al die jaren nog steeds niet te willen geloven. ‘We hadden geen feest gepland, dat hele gedoe eromheen speelde geen rol, maar het lukte gewoon niet om een afspraak te maken bij de burgerlijke stand.’

In plaats van voor een andere dag te kiezen, stelde Jules voor om de veerboot vanuit de Vieux-Port de Montréal naar Longueuil te nemen en daar voor de burgerlijke stand in het huwelijk te treden. Onze ouders hadden nog geen auto, en zelfs als dat wel zo was geweest, dan hadden ze nog de veerboot genomen, want de files op de bruggen waren toen al berucht. Dana stemde ermee in. Ze was pas negenentwintig weken zwanger. Afgezien van een neiging tot warrige dromen en een beetje kortademigheid had ze geen last van ongemakken. Het was over de rivier maar zeven kilometer. Wat kon er nu misgaan?

Rond dezelfde tijd hield onze grootvader zich aan een eigen plan. Om dat te kunnen uitvoeren, schreef hij zich drie weken achter elkaar in voor de keukencorvee in New Hope.

De seniorenresidentie had een gemeenschappelijke eetzaal. Daar gingen de bewoners elke avond vanaf halfzes in de rij staan voor het buffet, waar de koks het eten op de borden schepten. Het hoorde bij het concept dat de bewoners vrijwillig konden meehelpen. Wie jarenlang een huishouden had bestierd, wilde op zijn oude dag nog iets te doen hebben, om niet gek te worden van verveling. Er waren bloembedden die moesten worden gewied, boeken die moesten worden gesorteerd. En er was keukencorvee.

In de drukte van alledaagse praatjes en kletterend bestek rolde grootvader elke avond een serveerwagen voor zich uit, ruimde af waar net iemand was opgestaan, veegde kruimels van tafels en bleef verder op de achtergrond. Daar was hij goed in. Wij kenden hem als een praatgrage, hartelijke man, maar dat was hij vooral in zijn eigen familie. Voor de bewoners van de residentie was Maroun el Shami als een boek in een kast, dat je alleen met behulp van een ladder kon pakken. Hij groette weliswaar beleefd, maar bleef nooit ergens lang genoeg staan om te worden aangesproken. Als hij naar de spelletjesavond kwam, elke woensdag op de derde verdieping, ging hij stevast voor het schaakbord zitten totdat er iemand kwam die het opvatte zoals het was bedoeld: een uitnodiging om samen te zwijgen. Tot gesprekken over politiek – of erger nog, sport – liet grootvader zich niet verleiden, en mocht hij toch een mening hebben over Brian Mulroney als premier of over Guy Lapointes ijshockeykunsten, dan bleef die voor iedereen in New Hope geheim.

Tegen de tijd dat hij met de uitvoering van zijn plan begon, was hij onzichtbaar geworden. De bewoners hadden hun pogingen om hem bij een gesprek te betrekken gestaakt. En dus was er ook niemand die de koordrugzak opviel die hij over zijn schouder droeg: leeg toen grootvader met de keukencorvee begon, en lichtjes uitpuilend toen hij de eetzaal verliet.

Dingen kunnen zo vaak en indrukwekkend worden verteld dat de luisteraar gelooft dat hij ze zich zelf kan herinneren. We kregen de verhalen al als klein kind te horen, en in de jaren daarna werden ze bij verschillende

gelegenheden herhaald. In het begin elkaar nog in de rede vallend en met zijpaadjes die dood bleken te lopen, niet van belang voor de handeling. Later, toen we ouder waren, met op het juiste moment korte stiltes en zorgvuldig bijgeschaafde spanningsbogen, die zich als de schering en inslag van een wandtapijt tot een beeld vervlochten. Oorspronkelijk waren het twee gescheiden verhalen, maar in de loop der tijd smolten ze samen tot één vertelling, die bij familiefeesten onder slingers en in de rook van barbecues verder werd doorgegeven. Of we kregen een voordracht in kleine kring, bij het zondagse ontbijt, alleen in het gezelschap van onze ouders en onze grootvader.

Lina en ik waren dol op dit verhaal. Hoewel we er amper in voorkwamen, stonden we wel in het middelpunt. We hoorden het het liefst als we zelf het moment mochten bepalen. Meestal was dat ergens rond de verjaardag van de gebeurtenissen, en we verheugden ons er al dagen tevoren op, totdat we het niet langer uithielden. Dan rende Lina ervandoor om de volwassenen uit alle hoeken tevoorschijn te trekken terwijl ik de kussens van de bank in een kring op de vloer legde.

‘Is die raket echt zo ver gevlogen?’

‘Kwam er echt een vreemde man uit Michigan langs?’

‘Reed de ziekenauto met een zwaailicht?’

‘Heeft Aboe Hamza wraak gezworen?’

Steeds weer stelden we onze vragen, ook al kenden we alle antwoorden al. Zelfs jaren later hadden we nog altijd stille hoop dat we de volwassenen iets onverwachts konden ontlokken. Misschien hadden we ook het gevoel dat er dingen waren die voor ons tussen de regels verborgen werden gehouden. We waren jong, maar zelfs wij begrepen dat het een vaag verhaal bleef, zo eentje dat ouders hun kinderen het liefst vertellen.

Voor onze moeder moet 1986 een slopende zomer zijn geweest. Niet alleen vanwege de temperaturen waaronder de stad zuchtte en zweette, maar ook omdat het een zomer vol veranderingen was. Natuurlijk de zwangerschap. Haar lichaam. De naderende huwelijkssluiting. Maar nu – en dat was nieuw – was ze met verlof en moest ze rust nemen, en rust nemen was Dana niet gewend. Nog steeds vormden de draaiboeken stapels op haar nachtkastje, nog steeds hield ze vast aan haar oude routine. ’s Nachts, als het niet lukte om comfortabel te liggen, stopte ze het kussen

achter haar rug en ging ze bij gedempt licht zitten lezen, alsof ze nog steeds aan het werk was.

We groeiden op in een klein huisje, ver van het stadscentrum. Het was kruip-door-sluip-door, met scheve trappen en deurkozijnen, en doordat het in de schaduw van grotere huizen stond, scheen de zon er amper naar binnen. Maar omdat onze moeder in ruimtes dingen kon zien die anderen niet zagen, was het een mooi huis. Het veranderde met de jaargetijden. Soms zat Dana, voordat ze iets veranderde, urenlang in dezelfde kamer, dan zag ze schaduwen ronddwalen en het licht veranderen, en verraste ze ons met kleine, knappe veranderingen in de inrichting, waardoor we gingen geloven dat we er nog maar net waren ingetrokken.

Dankzij die vaardigheid had ze halverwege de jaren zeventig een van de zeldzame baantjes in de filmindustrie van Montréal bemachtigd. Hollywood beleefde op dat moment een keerpunt. Jonge regisseurs kwamen in opstand tegen de macht van de grote studio's. Namen als Friedkin, Bogdanovich, Polanski, Scorsese en Coppola gingen rond, en met de verhalen die ze vertelden, sloop het echte leven de filmwereld binnen: morele verwijten, falende helden. Montréal was net bezig naam te maken. De stad had altijd al mensen uit allerlei landen aangetrokken, die zich er hadden gevestigd of de plaats als een poort naar het westen hadden gebruikt; die invloeden hadden de stad gevormd. De regisseurs die nu opkwamen, en nog niet de beschikking hadden over grote budgetten, trokken ook naar Canada en vonden in Montréal een stad die de rol van elke stad ter wereld kon spelen.

Dana ging aan het werk als locatiescout bij een productiebedrijf. De hele familie knapte bijna van trots; iedereen dacht dat ze binnenkort met Marlon Brando zou ontbijten. En als dat niet zo was, dan moest ze toch op zijn minst kunnen regelen dat al haar verwanten voortaan in alle bioscopen van de stad gratis naar binnen konden.

Ze begon haar omgeving met nieuwe ogen te bekijken. Montréal kon veranderen in New York, Baltimore, Detroit, Chicago, Parijs, Warschau of Berlijn. Of in het Montréal uit een andere eeuw. Wat haar in haar werk zo aantrok, was de mogelijkheid om de stad vanbinnen te zien. Dana kende de straten en steegjes sinds haar vroege jeugd, ze wist hoe wegen met elkaar verbonden waren. Maar nu kreeg ze met slechts een enkel telefoon-

tje toegang tot woningen, huizen, paleizen die je anders alleen maar in makelaarsfolders zag. Er werden haar draaiboeken toegestuurd, ze maakte lijsten van plaatsen die voor de film relevant konden zijn. Ze was heel nauwgezet. Ze bezocht potentiële locaties meerdere keren en op verschillende uren van de dag, ze noteerde hoe de lichtval was, of er storende geluiden waren, zoals een ratelende tram of een bouwterrein in de buurt, ze keek of de crew er kon komen en of vrachtwagens en camerakranen er konden parkeren en ze regelde vergunningen voor de filmopnamen of het afsluiten van straten.

‘Ze is net een burgemeester, onze Dana,’ zei de familie.

Aan het begin van haar zwangerschapsverlof had haar vervanger bijna dagelijks gebeld met vragen. Inmiddels belde niemand meer. Nu Dana was veroordeeld tot lange, trage dagen thuis zag ze in, of dacht ze in te zien, dat ze vervangbaar was. Dat was de ene verandering. Maar ook bij Jules zag ze een verandering, die haar verraste en haar blij maakte.

Aanvankelijk – dat gaf vader later toe – was hij niet echt enthousiast over het idee om een kind op de wereld te zetten. Hij was de vierde van acht kinderen en wist nog goed hoe het voelde als je oudere broers je in een kast opsloten of in een vuilnisbak stopten, en dat je je dan niet kon afreageren op de kleinere kinderen. Met zijn jongste zus, onze tante Emma, scheelde hij zestien jaar. En omdat zijn vader jong was gestorven en zijn broers vroeg het huis uit waren gegaan, had hij op zijn vijftiende al het gevoel gehad dat hij alle pret – luiers, huilen, driftbuien – al een keer had meegemaakt. Hij was blij dat hij daarvan af was. Aan de ene kant begreep Jules dat zo’n houding op zijn drieëndertigste onzin was. Aan de andere kant lukte het hem niet om zijn inzichten niet als empirisch bewijs te beschouwen: zodra kinderen niet langer alles en iedereen onder spuugden, klommen ze in wasmachines, hamerden op meubels, kauwden loonstrookjes tot pap of dronken vloeibare zeep, en erger. Slechts om de paar generaties doken ze als geruchten op, in afgelegen bergdorpen of onder volkeren op eilanden, en zelfs daar golden ze als bijzonder: baby’s op wie deze lijst van gebreken niet van toepassing was. Telkens als Dana of – en dat gebeurde veel vaker – de familie het onderwerp aansneed, probeerde Jules het in de kiem te smoren en uitte hij bezwaren. Hoe ze hem precies had kunnen overhalen, of hij tot bezinning kwam of welke omstandigheden tot haar zwangerschap hadden geleid, bleef hun geheim. Een menige-

ling van natuurlijk fatsoen en gebrekkig voorstellingsvermogen weerhield Lina en mij ervan om door te vragen of voor ons te zien wat er precies was gebeurd.

Jules' twijfel verdween pas toen hij op een besneeuwde dag begin maart met Dana meeding voor de echo. Haar hand lag in de zijne. De sneeuwvlokken op hun jassen smolten en drupten op de bodem van de spreekkamer. Hij keek naar het geflakker van de monitor, hoorde het hart van zijn kind kloppen. En hij vond het ongelooflijk. Toen hij later zijn collega's erover vertelde, imiteerde hij de hartslag door een paar keer snel op de bodem van een pan te kloppen.

Jules werkte voor een filmstudio. Hij maakte niet alleen de maaltijden klaar voor de crew, die tijdens draaipauzes aan lange tafels aanschoven, maar ook het eten dat in beeld kwam. Onze vader heeft bijvoorbeeld het broodje gesmeerd waarvan Stacy Keach in de rol van Huntley McQueen in *Two Solitudes* een hap neemt. Natuurlijk vond hij dat de rol van eten in films enorm werd onderschat. Scorseses *Raging Bull* was in zijn ogen vooral interessant vanwege de te lang gebakken steak waardoor Jake LaMotta, gespeeld door Robert de Niro, in de film in woede ontstak. De scène met de kreeften in *Annie Hall* was niet geweldig omdat Woody Allen zo goed een bange man speelde, maar omdat hij nog nooit zo'n perfect schaaldier op het witte doek had gezien. Maar het mooiste vond hij de scène aan het begin van *Breakfast at Tiffany's*, wanneer Audrey Hepburn negenenvijftig seconden na het begin van de film in een luxe koffiebroadje bijt en begeleid door 'Moon River' haar spiegelbeeld in de etalageruit bekijkt. 'Dat gebak,' meldde hij op een avond vrolijk voor de tv, 'draagt de hele film. Beter wordt het niet.'

Tijdens het medisch onderzoek kwamen er onverwacht twee dingen bij elkaar die voor Jules belangrijk waren. In de dagen na de echo begon hij in bepaalde levensmiddelen acht weken oude foetussen te zien: in bramen, garnalen of kidneybonen. 'Dat is toch niet te geloven,' mompelde hij elke keer. Zijn zorgen verdwenen en maakten plaats voor beelden van een toekomst die helemaal niets angstaanjagends meer hadden: wandelingen over het strand, kleine voetafdrukken naast de zijne. Op weg naar huis van de markt, hand in hand met zijn dochter. Jules' onzekerheid keerde pas terug toen hij met Dana meeding naar haar volgende afspraak en de arts een 'Hopla!' ontglipte, gevolgd door: 'Daar zit er nog eentje.'

Wat Dana die zomer opviel, was de manier waarop Jules begon ‘aan te pakken’. Zo noemde ze het. Hij kocht kranten, en samen namen ze de geadverteerde woningen door, want hun onderkomen in de Rue Saint-Aubin, waar ze nog maar net woonden, was te klein voor een gezin. Toen ze de vijfentwintigste week achter de rug had, kocht Jules planken, spijkers en lijm en timmerde hij een verrijdbare wieg in elkaar, groot genoeg voor twee baby’s. Hij kookte weer voor Dana, net zoals hij had gedaan toen ze elkaar net kenden, uitgebreid, en hij maakte van de ingrediënten op het bord hele kunstwerken. En daarna ging hij, zonder dat ze erom hoefde te vragen, haar voeten masseren.

De veranderingen in zijn vrouw fascineerden hem. Dat Dana’s borsten groter zouden worden, daar had hij op gerekend. Maar nu werden ook haar tepels donkerder. Er verschenen bruine vlekken op haar armen en benen, en er zat een lijntje onder haar navel.

‘Zeker weten dat dat normaal is?’

Het was half juli. Ze lagen voor de geopende koelkast op de keukenvloer. En omdat het op het elektrische gezoem na stil was, terwijl buiten de zomer woedde, was het alsof ze in twee werelden leefden: voor het raam dansten de schaduwen van de berken over de stoep, schoolkinderen weken lachend uit voor voorbijgangers, en een vrouw op hoge hakken trok een kind mee dat een kin had die droop van het chocolade-ijs. Binnen streek Jules met zijn vinger over de archipel van vlekken op Dana’s huid en dacht: ik ben vierendertig, maar mijn leven begint net.

‘Ja, heel zeker,’ zei ze. En: ‘Dat kietelt.’

Het viel Jules weer op hoeveel rust er in deze tijd over hem neerdaalde.

‘Het was zo vreemd,’ vertelde hij ons. ‘Dana kon me het gevoel geven dat ze alles onder controle had en dat alles goed zou komen, maar ik had geen idee hoe ze dat deed.’

‘Dit is toch niet te geloven,’ onderbrak Lina hem. We waren toen negen of tien. ‘Zeg toch gewoon dat jullie smoorverliefd waren!’

Maar het was meer dan dat. Onze moeder bleef deze eigenschap houden zolang we haar bij ons hadden en ook wij merkten het. Ze gaf ons het gevoel dat ze ons aandachtig en zacht in de gaten hield, altijd klaar om in te grijpen als dat nodig was. Zelfs als we naar haar keken terwijl ze een tijdschrift las, uit het raam of in haar theekopje keek, als ze in gedachten verzonken was of een gesprek voerde, ja zelfs als ze op de bank lag te sla-

pen, hadden we het gevoel dat ze net nog naar ons had gekeken en zojuist haar blik had afgewend of haar ogen had dichtgedaan. Het was een zeldzame combinatie van afwezigheid en genegenheid, waarvan Jules zich voor het eerst bewust werd op de keukenvloer in de Rue Saint-Aubin, vierendertig jaar jong en omsloten door Dana's arm en de druipende koelkastdeur.

Voordat grootvader op 4 augustus werd gearresteerd, had hij slechts één keer eerder de aandacht van de andere bewoners van de residentie getrokken. In januari 1986, toen hij opeens vanaf de achterste rij voor de televisie opstond, naar voren liep en de vrouw met de afstandsbediening vroeg om nog even terug te gaan naar een zender waarvan ze zojuist was overgeschakeld. De vrouw reageerde verbluft, want ze had deze man nog nooit iets horen zeggen. Maar ze deed wat hij vroeg. Er was een nationale nieuwsuitzending te zien. Twee presentatoren staarden naar een kronkelende rookzuil aan de hemel. Kilometers lang, alleen maar rook. Grootvader wist meteen wat er was gebeurd. Hij had de lancering van de Challenger live willen volgen, maar hij was negenenzeventig seconden te laat. De presentatoren zwegen. Keken alleen maar naar de rook die zich langs de hemel verspreidde. En toen de sputterende stem van een verslaggever aan de telefoon: *'Flight director confirms, the vehicle has exploded.'*

Op de voorste rij snurkte een man. Een ander knaagde aan een stuk venkel. De vrouw met de afstandsbediening keek grootvader knipperend met haar ogen aan. Zijn aandacht was volledig op het scherm gericht. Het is niet duidelijk of hij een traan moest inhouden vanwege de omvang van de tragedie of vanwege het feit dat verder niemand erdoor was geraakt. Duidelijk is wel dat het een van die voorvallen was die je later, onder de indruk van nieuwe gebeurtenissen, weer als beduidend te binnen schieten. Zo moet het ook Noah Trembley (83) zijn vergaan, die in het eerdergenoemde krantenartikel als getuige aan het woord komt. Daarin verbindt hij zijn herinneringen aan die televisieavond met grootvaders rakettenbouw en concludeert: 'Hij moet er een zwak voor hebben gehad.'

Welkom in seniorenresidentie New Hope.

In een van de mooiste buurten van Montréal bieden wij u een woonbeleving op hoog niveau. Winkels, banken, artsen en horeca vindt u in de onmiddellijke nabijheid.

Leef uw leven vrij en zelfstandig, volgens uw persoonlijke wensen, en geniet van het gezelschap van leeftijdgenoten.

En vertrouw op onze hulp zodra u die nodig hebt: enthousiaste koks, ontspannen conciërges en zorgzaam verplegend personeel kijken ernaar uit om u een onbezwaarde levensavond te kunnen bieden.

Grootvader had die beschrijving meerdere keren gelezen. Tijdens een van zijn wandelingen door het Parc du Mont-Royal had hij de brochure bij een kiosk zien liggen. Dat was in de herfst van 1985 geweest. Daarna had hij een lijstje met voors en tegens gemaakt.

Voor	Tegen
Montréal	Artsen
Horeca	Leeftijdgenoten
Vrij en zelfstandig	Levensavond
Enthousiaste koks	

‘Vier tegenover drie,’ zei hij ten slotte tegen mijn ouders. Ze zaten in de piepkleine woonkamer, allemaal een beetje radeloos, maar ook opgelucht over het vooruitzicht van verandering.

Onze grootvader Maroun was in de herfst van 1985 nog niet hersteld van het verlies van zijn vrouw, onze grootmoeder Anoush, en Dana en Jules waren bang dat hij de kluts kwijt zou raken. Lina en ik hebben onze *teta* helaas nooit gekend. We kenden alleen de foto aan de muur, waarop een vrouw op een door pijnbomen omzoomde heuvel stond. Daarnaast was ze aanwezig in mozaïeken van verhalen die Dana of grootvader over haar vertelden, verhalen die verwezen naar een diepere kosmos die voor ons nooit volledig werd ontsloten. Als we tijdens wandelingen moe werden en vroegen of we even konden stoppen, dan was het slechts een kwestie van tijd totdat onze *jiddo* weer begon over grootmoeder Anoush, die

als klein kind een woestijn had doorkruist, zonder water en met slechts een half brood in haar tas: ‘Daar waar nu Syrië ligt.’

Na haar begrafenis was Maroun als een asteroïde die zonder omloopbaan door het universum zweefde. Hij waste en scheerde zich niet langer. Op een zondag in september pakte de politie hem op in de buurt van het Oratoire Saint-Joseph, de basiliek op de Mont Royal, omdat ze dachten dat hij een dakloze was. Er werd gevreesd dat hij zich aan de collectebus naast de ingang zou vergrijpen, maar Maroun had alleen maar een kaarsje willen opsteken. Ten slotte hadden onze ouders hem bij hen in huis genomen, zoals Dana graag wilde.

‘In heel veel opzichten,’ zei ze ooit tegen ons, ‘is jullie teta het enige echte dat er in zijn leven is gebeurd.’

‘Wat bedoel je daarmee?’ vroeg Lina.

Moeder ging er niet op in. ‘Het was overduidelijk dat we hem weer op de been moesten helpen.’

Ze woonden maar een paar weken met hun drietjes: Maroun in de slaapkamer van onze ouders, zij allebei op de bank in de woonkamer. En toen, in oktober 1985, kwam hij met die brochure thuis.

‘Je bent te jong voor een bejaardenhuis,’ zei Dana.

‘Het is geen bejaardenhuis, het is een seniorenresidentie,’ riep Maroun tegen.

Ze bespraken uitgebreid de voordelen: hij zou in de buurt blijven, zonder dat ze dat al te letterlijk hoefden te nemen. Als het nodig was, werd hij verzorgd. De grootste uitdaging was, ontdekten ze al snel, een antwoord klaar te hebben voor al die verontwaardigde familieleden die langskwamen zodra het nieuws de ronde deed.

‘Thuis zou dat ondenkbaar zijn!’ zeiden ze.

‘Thuis is Canada,’ antwoordde Dana gelaten.

‘Je eigen oude vader als weduwnaar aan de kant zetten, in plaats van hem te verzorgen, dat doe je toch niet!’ zeiden ze verwijtend.

‘Ik kan jullie horen!’ riep Maroun vanuit de ouderslaapkamer.

Het moet op een operette hebben geleken, zoals ze allemaal op bedevaart kwamen in de Rue Guertin, waar Dana en Jules op dat moment woonden. Er doken zelfs verwanten op van wie onze ouders nog nooit hadden gehoord.

‘Hij is het hoofd van de familie, de patriarch,’ zei een oudere heer,

wiens witte baard tot op zijn borst hing. Hij was helemaal vanuit Dearborn, in Michigan, gekomen. Een neef in de vierde graad, legde hij uit. 'Hij leidt zijn bloedverwanten rechtschapen op deze aarde, en als de tijd rijp is, belonen ze hem daarvoor!'

'Uw tijdsbesef hapert,' antwoordde Dana. 'Dit zijn de jaren tachtig, niet de jaren vijftig.'

Toen Lina en ik ouder werden, konden we ons dit deel van het verhaal nog heel goed herinneren. Op allerlei familiefeesten kwamen we om de zoveel jaar steeds weer onbekenden tegen die als familie werden voorgesteld: stokoude omaatjes, die amper Engels en slechts gebrekkig Frans spraken, ons in onze wang knepen en ons Arabische koosnaampjes gaven. Springerige neefjes die ons vroegen of we zin hadden om 'sloperij' te spelen en na ons 'ja' onze kinderfietsen oppakten en van het balkon gooiden. Of shisha rokende ooms, die voor je er erg in had een dambord tevoorschijn konden toveren en tijdens het spel namen van verre plaatsen noemden die voor ons vreemd en zonderling klonken.

Het kost me in elk geval moeite om al die bezoeken uit 1985 niet voor me te zien als een sliert potsierlijke gedaanten, die vanaf de voordeur van onze ouders door het trappenhuis naar beneden en dwars door de wijk Saint-Laurent liep. Maar het besluit van het drietal stond vast. En al die opschudding had zelfs een goede kant: toen Dana en Jules later besloten om van een bruiloftsfeest af te zien, niemand uit te nodigen en de daad van het trouwen te beperken tot het zetten van een handtekening, was er amper nog iemand die zich erover opwond. Van dat stel kon je zoiets wel verwachten.

En zo belandde onze grootvader in seniorenresidentie New Hope. Hij betrok op de eerste verdieping een kamer met een eigen badkamer, en alles wees erop dat hij er snel zijn draai zou vinden.

Dat brengt me weer bij zijn koordrugzak. Die had hij bij een wie-wanneer-waar-quiz van de plaatselijke ouderenbond gewonnen. Waarschijnlijk had hij zich, in een poging om vlak na zijn verhuizing te laten zien dat hij bereid was om te integreren, door Dana laten overhalen om mee te doen, en een hele vernederende middag lang hadden hij en zijn viermans-team de degens gekruist met de bewoners van Good Garden's Glory en met de titelverdedigers van Senior's Sunrise Residence. Onze ouders volhardden in de versie dat de rugzak een troostprijs voor grootvaders deel-

name was geweest, maar hij was er zelf van overtuigd dat hij de tweede plaats had veroverd. Dat maakte voor ons niet uit. Wij vonden de rugzak pas later in een kist, toen we op zolder speelden. Voortaan hing die als trofee aan een haak aan de deur van onze kinderkamer.

Omdat Maroun sinds de gebeurtenissen van die vierde augustus – zijn arrestatie en dat hij uit New Hope werd gesmeten – weer bij Dana en Jules woonde (wat een vierde verhuizing tot gevolg had), was hij een vast onderdeel van ons gezinsleven. In dat eerdergenoemde piepkleine huisje had hij onder het dak zijn eigen kamer, recht boven die van ons.

‘Wat is dat voor een geluid?’ vroeg ik op een dag, toen we op Lina’s bed lagen en er boven ons iets knarste.

Lina fluisterde: ‘Dat is grootvader. Die slaapwandelt en zoekt in zijn droom naar de rugzak om zijn raket te bouwen...’

Toen de andere bewoners na het eten de zaal hadden verlaten, stapelde onze grootvader het bestek op de kar. De eetzaal had een linoleumvloer. Gloeilampen wierpen vanaf het plafond eilandjes van licht, die hij met zijn gevaarte op weg naar de keuken omzeilde. Deze avonden waren op een aangename manier allemaal hetzelfde. In de gangen werd het stiller, het personeel voor de nachtdienst kwam binnen en trok zich met de verpleegkundigen terug voor de overdracht. In de kamers werden televisies aangezet, stemmen vlijden zich door de dunne muren over elkaar.

In de loop van zijn drie weken corvee stal Maroun zesentwintig doosjes bakpoeder uit de keuken. Elke keer een paar. En hij smokkelde ook twee flessen azijn, leeggezogen met zijn trombosepuit, in de rugzak mee naar buiten.

Toen, op een avond tegen het einde van juli, gebeurde er iets onverwachts, een gebeurtenis die hij altijd met een bepaalde terloopsheid door zijn verhalen vlocht, hoewel Lina en ik het allemaal heel erg merkwaardig vonden. Die avond was de eetzaal tot een balzaal omgetoverd. Het was zomerfeest in de residentie. Die dag zag grootvader knorrig dat de ontspannen conciërges uit de brochure tafels en stoelen anders neerzetten, op ladders klommen en pallets naar binnen sleepten waarvan ze een podium bouwden. Bij het invallen van de duisternis stond hij bij de deur tussen de zaal en de tuin. Hij hoorde het orkest spelen en zag de bewoners dansen.